

## บทที่ ๔

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ ความคิดเห็น เหตุจูงใจและปัญหาในการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู รวมทั้งข้อเสนอแนะของอาจารย์ในการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ อันจะเน้มนการช่วยพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดผลมมุดีฐานไว้ดังนี้คือ

๑. อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีความต้องการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

๒. อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการกิจกรรมในการศึกษาต่อเนื่องในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดทำอยู่

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย จำนวน ๘๖ คน และวิทยาลัยครู จำนวน ๑๓๔ คน รวมเป็นจำนวน ๒๒๐ คน ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในปการศึกษา ๒๕๒๕

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็น ๒ แบบ คือ คำถามแบบปลายปิด ได้แก่ คำถามที่เสนอคำตอบไว้ให้เลือกตอบ และคำถามแบบปลายเปิด ได้แก่ คำถามที่ตอบได้โดยเสรี แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งเป็น ๔ ตอน ซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกประการ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยทางไปรษณีย์ และแจกด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย จำนวน ๖๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๒๓ และจากอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู จำนวน ๑๑๓ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๓๓

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งได้รับกลับคืนมา ๑๔๒ ฉบับ หรือร้อยละ ๘๒.๒๒ ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

๑. ในด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๒๒ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕๔ มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ครีสูงสุดท้ายในระดับปริญญาโทคิดเป็น ร้อยละ ๖๘.๑๓ มีระยะเวลาในการสอน ๖-๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๖ และมีตำแหน่งทางวิชาการ เป็นอาจารย์คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕๗ ของทั้งหมด สำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ใน วิทยาลัยครูนอกจากทำหน้าที่เป็นผู้สอนแล้วทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดด้วยคิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๒ ของทั้งหมด อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมีความพอใจในอาชีพมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔๒ ในขณะที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูมีความพอใจใน อาชีพปานกลาง

๒. ในด้านสภาพการศึกษาต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครู เคยศึกษาต่อทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงกว่าวุฒิเดิม เพียงร้อยละ ๔๑.๒๑ ของทั้งหมด สำหรับกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบอื่น ๆ ปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชา บรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู เคยกระทำหรือมีส่วนร่วม โดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง ในด้านการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ อ่านผลการวิจัย ร่วมประชุมประจำปีของสมาคม ห้องสมุดฯ ร่วมการสัมมนา การสนทนาทางวิชาการอย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อนร่วมงาน กิจกรรม ที่เคยกระทำหรือมีส่วนร่วมในระดับน้อยได้แก่ การอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตร การทำวิจัย การเขียนบทความ หนังสือ ตำรา และร่วมการอภิปรายให้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์แก่บุคคล ทั่วไป สำหรับกิจกรรมการดูงานทางบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ อาจารย์มหาวิทยาลัยเคย กระทำในระดับน้อย ในขณะที่อาจารย์วิทยาลัยครูเคยกระทำในระดับน้อยมาก

๓. ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอนวิชา บรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการศึกษาต่อเนื่อง มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร มีส่วนต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และช่วยพัฒนาการ การเรียนการสอน

ในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า สถาบันการศึกษา หน่วยงาน สมาคม ฯลฯ ควรจัดหลักสูตรหรือกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ควรร่วมมือกันในการจัดการศึกษาต่อเนื่องและควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น มีความคิดไม่เห็นด้วยในเรื่องการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ (การประชุม สัมมนา) ควรออกค่าใช้จ่ายเอง และมีความคิดไม่แน่ใจในเรื่องการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการควรออกค่าใช้จ่ายเองและการศึกษาต่อเนื่องควรกระทำภายในประเทศ

กิจกรรมการศึกษาที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เห็นว่ามีความสำคัญในระดับมาก คือ การอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ ทำการวิจัยหรือร่วมทำวิจัย การเขียนบทความ หนังสือนิตยสาร การร่วมประชุมเชิงวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ การร่วมอภิปรายและสัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์ การศึกษาต่อทางบรรณารักษศาสตร์ กิจกรรมที่มีความสำคัญปานกลางคือ การอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่มีผู้จัด การศึกษาต่อสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์ เป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ และการสนทนาทางวิชาการอย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อนร่วมงาน ส่วนกิจกรรมการอ่านผลการวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยมีความเห็นว่ามีสำคัญปานกลาง ในขณะที่อาจารย์วิทยาลัยมีความเห็นว่ามีสำคัญมาก และกิจกรรมการดูงานทางบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศอาจารย์มหาวิทยาลัยมีความเห็นว่ามีสำคัญมาก ในขณะที่อาจารย์วิทยาลัยครูมีความเห็นว่ามีสำคัญปานกลาง

๕. เหตุจูงใจในการศึกษาต่อเนื่อง ปรากฏว่า เหตุจูงใจในระดับมากที่สุดที่ทำให้อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการศึกษาต่อเนื่องคือ ก้าวเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องที่มีต่อตนเอง ต้องการฝึกฝนสติปัญญาและพัฒนาความคิด เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และเพื่อมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ทรงคุณวุฒิ เหตุจูงใจในระดับปานกลางคือ ผู้บังคับบัญชาสนับสนุน มีเวลาไปร่วมกิจกรรม การไปร่วมกิจกรรมทำได้สะดวก ไม่มีภาระทางครอบครัวและเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในการทำงาน และเหตุจูงใจในระดับน้อย คือ มีเงินทุนสนับสนุน และมีผู้ปฏิบัติงานแทน สำหรับการปรับคุณภาพ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง ต้องการให้เป็นที่ยอมรับในสังคม และเพื่อมีโอกาสเปลี่ยนงาน เป็นเหตุจูงใจน้อยสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย ในขณะที่เป็นเหตุจูงใจปานกลางสำหรับอาจารย์วิทยาลัยครู

๕. สำหรับปัญหาในการศึกษาต่อเนื่อง ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีปัญหการศึกษาต่อโดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือปัญหาในเรื่อง ขาดเงินทุนสนับสนุน ขาดทุนทรัพย์ ไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทน ไม่มีเวลาเพียงพอ สถานที่จัดกิจกรรมอยู่ไกล เนื้อหาวิชาไม่ตรงกับความสนใจและไม่ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมที่ใด สำหรับปัญหาผู้บังคับบัญชาและ ปัญหาครอบครัว เป็นปัญหาในระดับน้อย

๖. ในด้านความต้องการในการศึกษาต่อเนื่อง ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีความต้องการศึกษาต่อเนื่อง โดยต้องการศึกษาต่อเนื่อง แบบเป็นทางการในระดับปานกลาง และต้องการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ ๑ ที่ว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

สำหรับรูปแบบกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีความต้องการในระดับปานกลาง ในกิจกรรมการอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตร การศึกษาต่อทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรหลังปริญญาโท และการศึกษาต่อทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาเอก และมีความต้องการในระดับน้อยสำหรับการศึกษาต่อทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท ส่วนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการในระดับมากทุกรูปแบบ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากหนังสือ วารสาร ฯลฯ การทำวิจัย การเขียนหนังสือ ตำรา หรือบทความ ร่วมการสัมมนาทางวิชาการ ทางบรรณารักษศาสตร์ ร่วมการประชุมเชิงวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ ร่วมการอภิปรายให้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์แก่บุคคลทั่วไป การดูงานทางบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ และสนทนาทางวิชาการอย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อนร่วมงาน

สถานศึกษาที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการในระดับมาก สำหรับการศึกษานอกระบบเป็นทางการ คือ ต้องการศึกษานอกระบบในต่าง ประเทศ สำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศ อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการในระดับปานกลาง ในขณะที่วิทยาลัยครูต้องการในระดับมาก สถานศึกษาที่ต้องการให้จัดการศึกษาในระดับปานกลางคือ ห้องสมุด มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ร่วมกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และชมรมบรรณารักษสถาน อุดมศึกษา ส่วนสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการในระดับน้อย ในขณะที่อาจารย์วิทยาลัยครูต้องการในระดับปานกลาง สำหรับการศึกษานอกระบบไม่เป็นทางการ

อาจารย์มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการให้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและห้องสมุดมหาวิทยาลัยร่วมกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จัดกิจกรรมในระดับมาก ต้องการให้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและชมรมบรรณารักษสถานอุดมศึกษาจัดกิจกรรมในระดับปานกลาง ส่วนภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูและห้องสมุดมหาวิทยาลัยนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการให้จัดกิจกรรมในระดับน้อยและมากตามลำดับ ในขณะที่อาจารย์วิทยาลัยครูต้องการในระดับปานกลางเท่ากัน

ในด้านวิธีการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาคือ ทั้งแบบ เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการวิธีการเรียนการสอนในระดับมากทุกวิธี คือ การศึกษาด้วยตนเอง การบรรยาย อภิปราย สัมมนา การค้นคว้าในห้องสมุดและการใช้สื่อทัศนวัสดุ สำหรับในด้านผู้สอน อาจารย์มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการผู้สอนทั้ง อาจารย์พิเศษและผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาอื่น และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ในระดับมากเท่ากัน

ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการศึกษาในระดับมากคือ ความรู้ในหมวดงานเทคนิค หมวดเทคโนโลยีในห้องสมุด การศึกษามรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์ ส่วนความรู้ในหมวดอื่น ๆ เช่น หมวดบรรณานุกรม อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมีความต้องการในระดับปานกลางเกือบทุกวิชา ยกเว้น วิชาบริการเอกสารสนเทศขั้นสูง และการควบคุมบรรณานุกรมวรรณกรรมทางการศึกษา วรรณกรรมทางมรดกไทย และวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ต้องการในระดับปานกลาง ส่วนอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูมีความต้องการความรู้ในหมวดนี้ในระดับมากเกือบทุกวิชา ยกเว้น บริการเอกสารสนเทศขั้นสูงและการควบคุมบรรณานุกรม และวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ต้องการในระดับปานกลาง

ในด้านหมวดการบริหาร อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับปานกลางเกือบทุกวิชา ยกเว้น การบริหารงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู ต้องการในระดับมาก

หมวดการบริการ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการในระดับมากเกือบทุกวิชา ยกเว้น วิชาการวรรณกรรมและบริการสำหรับผู้ใหญ่ อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการในระดับปานกลาง



สำหรับหมวดการวิจัย อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู  
ต้องการในระดับมากทุกวิชา ยกเว้นวิชาสถิติ ต้องการในระดับปานกลาง

### ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง

อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีข้อเสนอแนะ เกี่ยว  
กับการศึกษาต่อเนื่องจากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งสรุปความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

### การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ

๑. ในการอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่มีคุณวุฒิ ควรให้ผู้เรียนสามารถเก็บหน่วยกิตสะสมได้  
สำหรับการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรือในระดับสูงกว่าปริญญาโท

๒. ควรมีสถาบันที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโทให้มากขึ้น

๓. ควรเปิดรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อให้มีจำนวนมากขึ้น และควรให้โอกาสผู้ที่ประกอบ  
วิชาชีพทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และบรรณารักษ์ได้มีโอกาสศึกษาต่อ  
มากกว่าผู้ประกอบวิชาชีพอื่น

๔. ควรเปิดสอนวิชาเลือกทางบรรณารักษศาสตร์ให้มากขึ้น รวมทั้งเปิดสอนวิชาเลือก  
ในสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์

๕. ควรมีการเปิดสอนระดับปริญญา เอกในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์

### การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ

๑. ควรมีการจัดประชุม สัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์ให้มากขึ้นและจัดอย่างต่อเนื่อง  
สม่ำเสมอ เพื่อให้อาจารย์ได้มีโอกาสติดตามความก้าวหน้าทางบรรณารักษศาสตร์ใหม่ ๆ

๒. ในการจัดประชุม สัมมนา สถาบันที่จัดควรประชาสัมพันธ์ ประกาศเผยแพร่ให้ทราบ  
โดยทั่วถึง

๓. ควรจัดประชุม สัมมนา และอบรม ในระหว่างปิดภาคเรียนหรือภาคฤดูร้อน

๔. ควรส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้นโดยสถาบันการศึกษาควรจัดทำ

หนังสือ ตำรา วารสาร และเอกสารทางวิชาการเผยแพร่ความรู้หรือผลงานการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์

### อภิปรายผล

ในด้านสภาพการศึกษาต่อเนื่อง ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู เคยศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาในระดับสูงกว่าวุฒิเดิม เพียงร้อยละ ๔๑.๒๑ เท่านั้น ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูส่วนใหญ่มิได้มีการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท (ร้อยละ ๖๘.๑๓) เนื่องจากสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู เปิดทำการสอนในระดับปริญญาตรี และบางแห่งถึงระดับปริญญาโท ซึ่งโดยเกณฑ์ทางการศึกษา คุณวุฒิของอาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจะต้องสูงกว่าหลักสูตรการศึกษาที่ตนรับผิดชอบสอนอยู่ ดังนั้นในปัจจุบันสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู จึงมีโครงการรับอาจารย์บรรณารักษในระดับปริญญาโท ดังนั้นจึงมีเพียงอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งมี เป็นส่วนน้อยที่จำเป็นต้องศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้นตาม เกณฑ์ ส่วนอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทไม่สามารถศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในระดับสูงกว่าวุฒิเดิมได้ เพราะปัจจุบันยังไม่มีสถานศึกษาใดในประเทศไทย เปิดทำการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงกว่าปริญญาโท

สำหรับกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เคยกระทำหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางรูปแบบในระดับปานกลาง และกิจกรรมบางรูปแบบในระดับน้อย กิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เคยกระทำหรือมีส่วนร่วมในระดับน้อยคือการอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิบัตร การทำวิจัย การเขียนบทความ หนังสือ ตำรา การอภิปรายให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป และการดูงานทางบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ สาเหตุที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เคยกระทำหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวในระดับน้อย อาจเป็นเพราะมีปัญหาในการกระทำหรือร่วมกิจกรรม คือ อาจไม่ทราบว่ามีการอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่ใด เมื่อไร หรือเพราะว่าการจัดการอบรมบรรณารักษศาสตร์ยังไม่มีเพียงพอกับความต้องการ หรืออาจเป็นเพราะว่า เนื้อวิชาของการอบรมไม่ตรงกับความสนใจ ทำให้อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เข้าร่วมการอบรมในระดับน้อย สำหรับการทำวิจัย เขียนหนังสือ ตำรา ซึ่ง อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เคยกระทำในระดับน้อย อาจเป็น เพราะขาดเงินทุนสนับสนุน หรือมีภาระหน้าที่มาก ทำให้ไม่มีเวลา ดังปรากฏผลในงานวิจัยว่า อาจารย์ผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ในเวลาเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๑๓ (ตารางที่ ๖) นอกจากนั้น อาจารย์ในภาควิชาอาจมีจำนวนน้อย ทำให้ไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทน ถ้าต้องลาราชการ เพื่อการทำวิจัยหรือเขียนตำรา

จากผลการวิจัยที่ปรากฏว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีความพอใจในอาชีพมาก ในขณะที่อาจารย์วิทยาลัยครู มีความพอใจในอาชีพในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะอาจารย์วิทยาลัยครูต้องทำหน้าที่ทั้งผู้สอนและบรรณารักษ์ในขณะที่เดียวกันจึงทำให้อาจารย์วิทยาลัยครูมีภาระหน้าที่มาก จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้อาจารย์วิทยาลัยครูมีความพอใจในอาชีพเพียงระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามการที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีความพอใจในอาชีพก็เป็นแรงจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ต้องการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรมีส่วนต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และช่วยพัฒนาการเรียนการสอนและมีความคิดเห็นว่าการศึกษาระดับปริญญาโทมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร กิจกรรมบางรูปแบบมีความสำคัญในระดับมาก บางกิจกรรมมีความสำคัญในระดับปานกลาง การที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีความคิดเห็นการศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญดังกล่าว เป็นแรงจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ต้องการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้น

สำหรับเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการศึกษาต่อเนื่องเป็นเหตุจูงใจภายใน ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการศึกษาต่อเนื่อง เพราะเห็นว่าการศึกษาต่อเนื่อง มีความสำคัญในการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ได้ฝึกฝนสติปัญญาและพัฒนาความคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกอเวอร์<sup>๑</sup> และโจนส์<sup>๒</sup> ที่ว่าเหตุ

---

<sup>๑</sup>Gaver, "Continuing Education to Meet the Personalized Criteria of Librarians,"

<sup>๒</sup>Jones, "Continuing Education for Librarians,"



บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อ คือ ต้องการมีความรู้มากขึ้น เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และวิชาชีพ เหตุสนใจภายนอกส่วนใหญ่ เป็นเหตุสนใจในระดับปานกลาง และระดับน้อย ยกเว้นเหตุสนใจภายนอกเกี่ยวกับ การปรับตัว การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่ง ต้องการให้เป็นที่ยอมรับในสังคม และเพื่อมีโอกาสเปลี่ยนงาน เป็นเหตุสนใจน้อยสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย ในขณะที่เป็นเหตุสนใจปานกลางสำหรับอาจารย์วิทยาลัยครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองกษัตริย์ รัชโรทยาน<sup>๑</sup> ที่พบว่าแรงจูงใจที่ทำให้อาจารย์พยาบาลต้องการศึกษาต่อคือต้องการได้วุฒิเพิ่มขึ้นและได้เลื่อนขั้นเงินเดือน

สำหรับปัญหาในการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีปัญหาในการศึกษาต่อเนื่องส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง ได้แก่

ปัญหาส่วนตัว อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม อาจเป็นเพราะว่ามีภาระหน้าที่มาก โดยเฉพาะอาจารย์วิทยาลัยครูซึ่งต้องทำหน้าที่ทั้งผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดทำให้ไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้และร่วมกิจกรรมซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ กุณฑลรัตน์ สุวรรณรัตน์<sup>๒</sup> ซึ่งสรุปผลเสียของการที่อาจารย์ต้องทำงานห้องสมุดว่าทำให้อาจารย์มีเวลาศึกษาค้นคว้าหาความรู้และร่วมกิจกรรมน้อย นอกจากนี้อาจารย์ยังมีปัญหาในเรื่องขาดทุนทรัพย์สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ ซึ่งอาจารย์มีความคิดไม่เห็นด้วยในการให้อาจารย์เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ (การประชุม สัมมนา) เพราะโดยสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน เงินเดือนที่อาจารย์ได้รับแทบจะไม่เพียงพอกับการดำรงชีพแล้ว

<sup>๑</sup>ทองกษัตริย์ รัชโรทยาน, "การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย,"

<sup>๒</sup>กุณฑลรัตน์ สุวรรณรัตน์, "การศึกษาข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในการรับผิดชอบงานห้องสมุดของอาจารย์วิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย,"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔)

ถ้าต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการประชุมหรือสัมมนาออกสถานที่ด้วยตนเองจะเป็นการเพิ่มภาระให้อาจารย์มากยิ่งขึ้นและจะเป็นสาเหตุให้อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมน้อย

ปัญหาด้านที่ทำงาน อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครูมีปัญหาในเรื่อง ขาดเงินทุนสนับสนุน อาจเป็นเพราะว่าสถาบันการศึกษาของอาจารย์มีความจำกัดในเรื่องงบประมาณทำให้ไม่สามารถให้เงินสนับสนุนอาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทุกกิจกรรมได้ และในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้อาจารย์ไม่สามารถใช้จ่ายเงินส่วนตัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมได้ ส่วนปัญหาในเรื่องไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทนอาจเนื่องจากอาจารย์ภาคีวิชามีจำนวนน้อย ทำให้อาจารย์มีภาระหน้าที่มากจึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือลาราชการเพื่อศึกษาต่อ

ปัญหาด้านกิจกรรม อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีปัญหาเนื่องจากไม่ทราบว่ามีกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ใด อาจเป็นเพราะว่าสถาบันที่จัดกิจกรรมไม่ได้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จัดขึ้นให้แพร่หลาย ทำให้อาจารย์ไม่ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมที่ใด เมื่อไร จึงเป็นปัญหาที่ทำให้อาจารย์โดยเฉพาะอาจารย์ในส่วนภูมิภาคไม่มีโอกาส หรือมีโอกาสน้อยในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้เนื้อหาวิชาของกิจกรรมอาจไม่ตรงกับความต้องการของอาจารย์คือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสอนได้ ทำให้อาจารย์ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม

ในด้านความต้องการในการศึกษาต่อเนื่อง จากผลการวิจัยปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการในระดับปานกลางและแบบไม่เป็นทางการในระดับมาก การที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการมากกว่าแบบเป็นทางการนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ โจนส์<sup>๑</sup> และ กรองจิต วาทีสาธกกิจ<sup>๒</sup> ว่าทั้งบรรณารักษ์และพยาบาลต้องการศึกษา

<sup>๑</sup>Jones, "Continuing Education for Librarians," ;

<sup>๒</sup>กรองจิต วาทีสาธกกิจ, "ความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง ทางการศึกษาของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทย,"

ต่อหลักสูตรระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโอกาสในการศึกษาต่อแบบเป็นทางการในสถาบันการศึกษาในประเทศไทยมีข้อจำกัดคือ ไม่มีหลักสูตรที่สูงกว่าระดับปริญญาโท และอาจารย์ส่วนใหญ่ก็ได้รับวุฒิปริญญาโทแล้ว สำหรับอาจารย์ซึ่งยังไม่ได้รับวุฒิปริญญาโท สถาบันที่เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการมีน้อยและรับจำนวนผู้เรียนจำกัด เพราะต้องมีการพิจารณาคุณสมบัติของผู้เรียนทำให้มีโอกาสนในการศึกษาหรือร่วมกิจกรรมน้อยกว่าการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการซึ่งเป็นระยะเวลาในการร่วมกิจกรรมสั้น รับจำนวนมากและไม่มีข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน

สำหรับรูปแบบของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการกิจกรรมทุกรูปแบบในระดับปานกลางคือ การอบรมบรรณารักษศาสตร์ที่มีวุฒิปริญญาตรีต้องการกิจกรรมทุกรูปแบบในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (หลังปริญญาโท) และปริญญาเอก สำหรับการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโทต้องการในระดับน้อยเพราะเหตุว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโท จึงต้องการศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาโท เช่น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (หลังปริญญาโท) และปริญญาเอก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาโท ในขณะที่สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยในปัจจุบันจัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงสุด คือระดับปริญญาโท จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ ๒ คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู ต้องการการศึกษาต่อเนื่องในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสถาบันที่เกี่ยวข้องจัดทำอยู่

สำหรับสถาบันที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการศึกษาต่อหรือต้องการให้จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ ปรากฏจากผลการวิจัยว่า ต้องการให้สถาบันทุกแห่งจัดกิจกรรมในระดับปานกลาง ยกเว้นมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่ต้องการในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าสถาบันการศึกษาในประเทศไทยยังขาดหลักสูตรในระดับสูงกว่าปริญญาโทซึ่งมหาวิทยาลัยในต่างประเทศสามารถสนองความต้องการด้านนี้ได้ นอกจากนี้เทคโนโลยีและพัฒนาการทางบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเจริญก้าวหน้ามากในต่างประเทศ

ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ต้องการไปศึกษาต่อในต่างประเทศ สำหรับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมีความต้องการให้เป็นผู้จัดกิจกรรมในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าเท่าที่ผ่านมาสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมุ่งจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ และห้องสมุดโรงเรียนที่ไม่มีพื้นที่ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์มากกว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

ส่วนรูปแบบของการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู ต้องการกิจกรรมการศึกษาทุกรูปแบบในระดับมาก และสถาบันที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการให้จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ มีทั้งต้องการให้บางสถาบันเป็นผู้จัดกิจกรรมในระดับมาก และบางสถาบันในระดับปานกลาง ยกเว้นภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครู อาจเป็นเพราะว่าเท่าที่ผ่านมาวิทยาลัยครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องน้อยมาก มีบางแห่งที่มีการจัดสัมมนาแต่ส่วนใหญ่เป็นการจัดในกลุ่มของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู เท่านั้น

สำหรับวิธีการเรียนการสอนนั้น อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครู มีความต้องการวิธีการเรียนการสอนทุกวิธีในระดับมาก ส่วนในด้านผู้สอนนั้น อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการผู้สอนทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์พิเศษ และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับมาก เพราะการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง

ในด้านเนื้อหาวิชา ที่ต้องการศึกษานั้น ผลจากการวิจัยปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ทั้งทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารมณัฐพิฤกษ์ที่ว่า พยาบาลต้องการศึกษาเพิ่มเติมทั้งทางด้านวิชาชีพและความรู้ด้านอื่นนอกจากวิชาชีพ

สำหรับการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ความรู้ที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการศึกษาในระดับมากทุกวิชาคือ ความรู้หมวดเทคนิคหมวดเทคโนโลยีในห้องสมุด และการศึกษาการสอนบรรณารักษศาสตร์ การที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ในหมวดดังกล่าวในระดับมากทุกวิชา อาจเป็นเพราะว่าวิชาต่าง ๆ ในหมวดดังกล่าวมีประโยชน์โดยตรงในการนำไปใช้ในการสอนและการ

ปฏิบัติงาน เช่น ความรู้หมวดเทคนิคมีประโยชน์อย่างมากสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครู ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สอนและบรรณารักษ์ ความรู้ในหมวดเทคโนโลยีในห้องสมุด ช่วยทำให้อาจารย์ได้รับความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในงานห้องสมุดเช่น คอมพิวเตอร์ ส่วนหมวดการศึกษาการสอนบรรณารักษศาสตร์นั้นช่วย ทำให้อาจารย์ทราบถึงแนวทางการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ให้เหมาะสมสำหรับสภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละสถาบัน

สำหรับการศึกษาในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์ เช่น การศึกษา สื่อการสอน กฎหมาย จิตวิทยา มานุษยวิทยา ฯลฯ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ต้องการศึกษามากนั้นอาจจะเนื่องจากว่าวิชาต่าง ๆ นี้จะช่วยทำให้อาจารย์มีความรู้กว้างขวาง เพราะวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับศาสตร์แขนงอื่น ๆ อันเป็นการ ขยายขอบเขตของวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ดังนั้นในการศึกษาระดับสูงใน ระดับประกาศนียบัตรดุษฎีปริญญาโทและปริญญาเอก จึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับ วิชาบรรณารักษศาสตร์

สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความเห็นสอดคล้อง กันว่า สถาบันการศึกษา หน่วยงาน สมาคม ฯลฯ ควรจัดกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกเวอร์<sup>๑</sup> สโตน<sup>๒</sup> และ ทองกษัตริย์ รัชโรทยาน<sup>๓</sup> ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องจะประสบความสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับ ความสนใจของผู้เรียน คือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการและสามารถนำไปใช้ประ-

<sup>๑</sup>Gaver, "Continuing Education to Meet the Personalized Criteria of Librarians,"

<sup>๒</sup>Stone, "Librarians and Continuing Education,"

<sup>๓</sup>ทองกษัตริย์ รัชโรทยาน, "การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย,"





โยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ไม่มีความเห็นว่  
สถาบันการศึกษา หน่วยงาน สมาคม ฯลฯ ควรร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง  
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกเวอร์ โจนส์<sup>๑</sup> และ กรองจิต วาทีสาธกกิจ<sup>๒</sup> ที่พบว่า การ  
ร่วมมือกันในการจัดการศึกษาต่อเนื่องจะสามารถจัดกิจกรรมการศึกษาได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น  
เนื่องจากการเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เลือกศึกษาในสิ่งที่ต้องการศึกษามากขึ้น มีแหล่งการ  
ศึกษามากขึ้น อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์มีความเห็นว่ สถาบันการศึกษา หน่วยงาน  
สมาคม ฯลฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น เพื่อให้อาจารย์ได้มีโอกาสทราบ  
ว่ มีการจัดกิจกรรมที่ใด เมื่อไร เพื่อมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เพราะปัญหาประการ  
หนึ่งที่ทำให้อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ ที่จัดขึ้นไม่มากก็เพราะไม่ทราบว่ามีการ  
กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ใด เมื่อไร ดังนั้นสถาบันการศึกษา หน่วยงาน สมาคม ฯลฯ ที่จัด  
กิจกรรมควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

#### ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย ปรากฏว่ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและ  
วิทยาลัยครู มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั้งทางการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็น  
ทางการและแบบไม่เป็นทางการ ดังนั้นสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสถาบัน  
ที่เกี่ยวข้องควรจะได้มีการวางแผนในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อสนองความต้องการของ  
อาจารย์ดังต่อไปนี้

๑. สถาบันการศึกษาควร เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงกว่าปริญญาโท  
คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (หลังปริญญาโท) หรือระดับปริญญาเอกเพื่ออาจารย์ผู้สอน  
วิชาบรรณารักษศาสตร์สามารถศึกษาเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงกว่าปริญญา  
โทภายในประเทศได้โดยไม่ต้องไปศึกษาในต่างประเทศ

<sup>๑</sup>Jones, "Continuing Education for Librarians,"

<sup>๒</sup>กรองจิต วาทีสาธกกิจ, "ความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อ  
เนื่องทางการพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภาอากาศไทย,"

๒. ควรมีการจัดอบรมบรรณารักษศาสตร์ในหัวข้อใหม่ ๆ ที่ทันต่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสภาวะการณ์ปัจจุบัน และในการอบรมควรให้ผู้เรียนสามารถเก็บหน่วยกิตสะสมได้ สำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาโท เพื่อเป็นแรงจูงใจให้อาจารย์เข้าร่วมการอบรมบรรณารักษศาสตร์ให้มากขึ้น

๓. ผลจากการวิจัยปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ต้องการศึกษาค้นคว้าต่อเรื่องทางบรรณารักษศาสตร์แบบไม่เป็นทางการในระดับมาก ดังนั้นสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะภาควิชาบรรณารักษศาสตร์หรือห้องสมุดมหาวิทยาลัยร่วมกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการให้จัดการศึกษาค้นคว้าต่อเรื่องในระดับมาก ควรจะจัดกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการมากที่สุด เพื่อสนองความต้องการของอาจารย์ซึ่งได้แก่กิจกรรมการประชุมและสัมมนาทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์ การศึกษาดูงานทางบรรณารักษศาสตร์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

๔. สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรสนับสนุนให้อาจารย์ได้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนในรูปของตำรา วารสาร จุลสาร และเอกสารทางวิชาการหรืออุปกรณ์ช่วยประกอบการสอนอื่น ๆ เช่น สไลด์ เทป ฟิล์มสตริป ให้เพียงพอกับความต้องการ

๕. สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันในการจัดการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้มีแหล่งการศึกษามากขึ้น และเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เลือกศึกษาในสิ่งที่ตนต้องการมากขึ้น ซึ่งเป็นการประหยัดมากกว่าที่สถาบันเดียวหรือแต่ละสถาบันอาจจะจัดทำโครงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องเองทั้งหมด เช่น เปิดโอกาสให้มีการศึกษาข้ามสถาบันได้ และโอนหน่วยกิตกันได้ หรือร่วมมือกันในด้านอาจารย์ผู้สอนซึ่งควรเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนแต่ละสาขาวิชาอย่างลึกซึ้ง โดยการเชิญอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานอื่น ๆ มาช่วยสอน นอกจากนี้สถาบันการศึกษาหรือสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอาจร่วมมือกันโดยการจัดตั้งสำนักงานกลางเพื่อการศึกษา เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการและพัฒนาโครงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์โดยเฉพาะขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบรรณารักษ วิชาอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และนักการศึกษาทางวิชาบรรณารักษศาสตร์

๖. ชมรมอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง ควรจะมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษาโดยการร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง เช่น การอบรม ประชุม สัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์ในหัวข้อที่น่าสนใจซึ่งอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกรเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ชมรมอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการข้อมูล เผยแพร่ข่าวสารทางบรรณารักษศาสตร์ไปยังสมาชิก ให้สมาชิกได้มีโอกาสติดตามความรู้ใหม่ ๆ ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าสถาบันใดจะจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้อาจารย์สามารถติดตามเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ได้

๗. ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาควรสนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันการศึกษาได้มีโอกาสในการเขียนตำรา หนังสือ รวมทั้งทำการวิจัย โดยการจัดหาเงินทุนสนับสนุน รวมทั้งอนุญาตให้อาจารย์ลาราชการเพื่อการเขียนตำรา หรือทำการวิจัยได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนอาจารย์ในการเขียนตำราเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของอาจารย์วิธีหนึ่งอันจะเป็นการช่วยให้อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยหรือสำรวจถึงความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (หลังปริญญาโท) และมีปริญญาเอก เพื่อเป็นแนวทางแก่สถาบันที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับสูงได้พิจารณาว่าควร จะเปิดสอนในหลักสูตรระดับใดจึงจะสนองความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด

๒. ควรมีการศึกษาถึงความสัมฤทธิ์ผลของการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้เคยกระทำหรือมีส่วนร่วมว่ามีความพอใจมากน้อยเพียงใด และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาชีพได้คุ้มค่ากับ เวลาและ เงินทุนที่เสียไปหรือไม่ โดยอาจจะศึกษาเฉพาะแบบ เป็นทางการหรือแบบไม่เป็นทางการอย่างใดอย่างหนึ่ง.